

18 Φεβρουαρίου 2020

Ενοριακός Ναός Αγίου Αθανασίου Συκιάς-200 χρόνια ιστορίας και πνευματικής προσφοράς (Νίκος Μερτζιμέκης, Αρχαιολόγος Εφορίας Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους)

[/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο ενοριακός ναός του Αγίου Αθανασίου Συκιάς στη Σιθωνία Χαλκιδικής βρίσκεται στο κέντρο του παλαιού οικισμού και προστατεύεται ως ιστορικό μνημείο από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Οι εργασίες ανέγερσης του ναού ξεκίνησαν το Δεκέμβριο του 1818 και ολοκληρώθηκαν το 1819, από συνεργείο μαστόρων από το Ζουπάνι (Πεντάλοφο) Κοζάνης. Δύο χρόνια αργότερα, το 1821, μέρος του ναού καταστράφηκε από την πυρκαγιά που προκάλεσαν οι τουρκικές δυνάμεις σε αντίποινα για το επαναστατικό κίνημα που ξέσπασε στην περιοχή της Χαλκιδικής, στο οποίο συμμετείχαν ως βασικοί συντελεστές οι Συκιώτες με επικεφαλής τον καπετάν Στάμο Χάψα. Με χρήματα των κατοίκων του χωριού, αλλά και με τη βοήθεια των αγιορειτικών μονών, ο ναός επισκευάστηκε την δεκαετία του 1830, όταν οι κάτοικοι του χωριού επέστρεψαν από τις Βόρειες Σποράδες όπου είχαν καταφύγει για να σωθούν από τις θηριωδίες των κατακτητών.

Ο ναός συνδέεται άμεσα με τα επαναστατικά γεγονότα του 1854 και τον αγωνιστή -οπλαρχηγό Τσάμη Καρατάσο. Στις 6 Απριλίου 1854, όταν ο Καρατάσος ξεκίνησε την επανάσταση στη Μακεδονία από τη Συκιά, πυρπόλησε την τούρκικη φρουρά του χωριού στο εσωτερικό του ναού του Αγίου Αθανασίου όπου είχε οχυρωθεί για να σωθεί. Σε επιστολή του προς τους Αγιορείτες, ο Καρατάσος αναφέρει σχετικά με τα γεγονότα «...Εκινήθην αμέσως κατ' αυτών (Τούρκων) και αφού καθ' οδόν (προς τη Συκιά) εφόνευσα τινάς, επολιόρκησα τους λοιπούς εντός της εκκλησίας ο Άγιος Αθανάσιος και εντός αυτής ετελεύτησαν άπαντες δια του πυρός κατά την μεσημβρίαν, διότι μήτε να υποταχθούν ηθέλησαν, μήτε μετεμελήθησαν δι' όσα κακά έπραττον, αλλ' επέμενον υβρίζοντες και βεβηλούντες τον ναόν του Θεού οι αντίθεοι ...». Μετά την καταστολή της Επανάστασης, ο Καρατάσος έστειλε τα απαραίτητα χρήματα για την ανοικοδόμηση του ναού το 1861.

Η τοιχοποιία του ναού είναι κτισμένη από λαξευτούς γρανιτόλιθους αρμολογημένους με ασβεστοκονίαμα, μεταξύ των οποίων παρεμβάλλονται ενίοτε πλίνθοι σε επιλεγμένες θέσεις για διακοσμητικούς λόγους. Η δόμησή τους είναι ιδιαίτερα προσεγμένη και εξωτερικά φέρουν έντεχνο αρμολόγημα. Οι εξωτερικές επιφάνειες των τοίχων κοσμούνται με κεραμοπλαστικά και λιθανάγλυφες πλάκες με δικέφαλους αετούς, σταυρούς, κυπαρίσσια, πτηνά, κ.α., ενώ το γείσο της στέγης είναι επιχρισμένο με ασβεστοκονίαμα, στο οποίο υπάρχει διακόσμηση με φυτικούς βλαστούς, πτηνά και χερουβείμ.

Η κατασκευή του ναού έχει γίνει με υλικά που είναι απλά και φτωχικά, αλλά οι τεχνικές που εφαρμόστηκαν για την ενσωμάτωση τους στο δόμημα και η τέχνη στην κατεργασία τους μαρτυρούν τεχνίτες υψηλού επιπέδου.

Στο εσωτερικό του ναού ενδιαφέρον παρουσιάζουν το ταβάνι με τα γεωμετρικά μοτίβα του και τα ξυλόγλυπτα, ομφάλια, το ξυλόγλυπτο τέμπλο, αξιόλογο δείγμα λαϊκής ξυλογλυπτικής τέχνης, που κοσμεύεται με κληματίδες αμπέλου και σταφύλια, καθώς και τα ξυλόγλυπτα στοιχεία του εξοπλισμού, όπως ο δεσποτικός θρόνος, ο άμβωνας, τα προσκυνητάρια και αγία Τράπεζα.

Αξιόλογες είναι και οι φορητές εικόνες του ναού, οι παλαιότερες από τις οποίες

χρονολογούνται από τις αρχές του 17^{ου} αιώνα. Πολλές από αυτές φέρουν αφιερωτικές επιγραφές κατοίκων της Συκιάς, αλλά και Συκιωτών αγιορειτών μοναχών, οι οποίοι αφιέρωσαν εικόνες και άλλα εκκλησιαστικά σκεύη στον ναό του Αγίου Αθανασίου.

Στο ναό φυλάσσονται επίσης δύο επιτάφιοι, που κοσμούν το βόρειο και νότιο τοίχο του ναού, οι οποίοι αποτελούν δωρεά της αθωνικής μονής του Αγίου Παντελεήμονος, καθώς επίσης και μία αξιόλογη συλλογή από έντυπα βιβλία, που χρονολογούνται από τον 17^ο έως και τον 19^ο αιώνα. Όλα τα παραπάνω αποδεικνύουν τις άρρηκτες σχέσεις μεταξύ μιας από τις ακμάζουσες κοινότητες της Χαλκιδικής με την αθωνική πολιτεία, οι οποίες χρονολογούνται από τα τέλη του 13^{ου} αι.

Το χρονικό διάστημα 2007-2008 πραγματοποιήθηκαν μια σειρά εργασιών αποκατάστασης στο κωδωνοστάσιο του ναού υπό την επίβλεψη της 10^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Το χρονικό διάστημα 2011-2015 πραγματοποιήθηκαν εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης του ναού υπό την επίβλεψη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους.

Εφέτος (2019) ο ενοριακός ναός Αγίου Αθανασίου γιορτάζει 200 χρόνια από την ανέγερσή του. Στο πλαίσιο αυτό η Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους σε συνεργασία με την Μητρόπολη Κασσανδρείας και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ναού, εξέδωσε τρίπτυχο φυλλάδιο με την ιστορική αναδρομή του ναού - μνημείου. Την επιμέλεια και τα κείμενα του φυλλαδίου υπογράφουν ο προϊστάμενος της Εφορείας κ. Ι. Κανονίδης, ο δρ Ν. Μερτζιμέκης, αρχαιολόγος, η κ. Κ. Δρόσου πολιτικός μηχανικός και η κ. Τ. Ξανθοπούλου, εικαστικός. Οι φωτογραφίες προέρχονται από το αρχείο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους και το Αρχείο των κ.κ. Γ. Κοτρώνη και Γ. Τσαμακδά. Την χρηματοδότηση της έκδοσης ανέλαβε ο εφημέριος του Ναού π. Νικόλαος Παντέας και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο.

